

KERKORAAL

KERKORAAL

Verschijnt 4 keer per jaar
Jaargang 4 - november 1979

Contactorgaan van de "Amici Cantus Gregoriani".
Tijdschrift voor Gregoriaans.

Redactie: Marie-Louise Egbers, Ger Koppenens, Jos Leenen,
Rens van de Laar, Silvère van Lieshout, Leo de Bruijn,
Jozef van Ommeren.

Redactie en administratie: Burg. van Houtlaan 32,
5701 GH Helmond.
Tel. 04920 - 38571.

Abonnement f 25.-- per jaar overmaken op: AMRO-Bank Helmond
Rek.nr.: 42.06.65.323 Bankgiro 1111294 t.n.v. L.v.d.Laar.

Druk: Drukkerij Aarle-Rixtel B.V. te Aarle-Rixtel.

-0-

De "Amici Cantus Gregoriani" is een kring van mensen die zich verbonden weet met het Gregoriaans en door een jaarlijks terugkerende financiële bijdrage de verschijning van dit tijdschrift alsmede andere op het Gregoriaans gerichte activiteiten mogelijk maakt.
Inlichtingen op het redactieadres.

INHOUD

VAN DE REDAKTIE,	1
TOELICHTING BIJ DE OMSLAG,	1
ST. JOZEFZANGERTJES 50 JAAR, L. v.d. Laar	42 - 47
PLAAT ST. JOZEFKOOR, M.L. Egbers	48 - 51
INFORMATIEAVOND OISTERWIJK, E. Jacinte-Claassen.	52
GREGORIAANS IN 's-HERTOGENBOSCH, W. Mahieu	53 - 54
RONDOM GREGORIAANS, S. van Lieshout	55 - 60
MEDEDELINGEN	61 - 63

Op 29 en 30 september j.l. vierden de Sint Jozefzanger-tjes te Helmond hun 50 jarig jubileum. Een verslag van de festiviteiten vindt U in deze Kerkoraal.

In het kader van bovengenoemd jubileum heeft het Sint Jozefkoor een langspeelplaat opgenomen. Marie-Louise Egbers zal deze L.P. bespreken.

Verder zijn er verslagen opgenomen van een informatie-avond in Oisterwijk en de cursus Gregoriaans die onlangs gestart is in 's-Hertogenbosch.

Op 19 mei j.l. hield de Stichting 'Jr. Jacob van Eyck' in Utrecht een 'ronde tafelgesprek' met betrekking tot het Gregoriaans. Silvère van Lieshout brengt verslag uit. De rubriek mededelingen completeert deze derde uitgave van Kerkoraal.

KORREKTIE

In het artikel "Vervolg semiologie" in Kerkoraal II is een fout geslopen.

Op pagina 28 zijn de paleografische tekens weggevallen. Het had er zo moeten staan:

- m e l o d i s c h is er een tegenstelling tussen:
/ = stijgende noot, en — • = dalende noot.

- r i t m i s c h moet men onderscheiden:

/ — = syllabische tijd

• / — = verkorte tijd

↗ — = verbrede tijd

TOELICHTING BIJ DE OMSLAG

Het symbool van de vier evangelisten, afkomstig uit Essen. De afbeelding dateert uit de zevende of achtste eeuw, en wordt algemeen erkend als een voor-Karolingische miniatuur.

bespreking

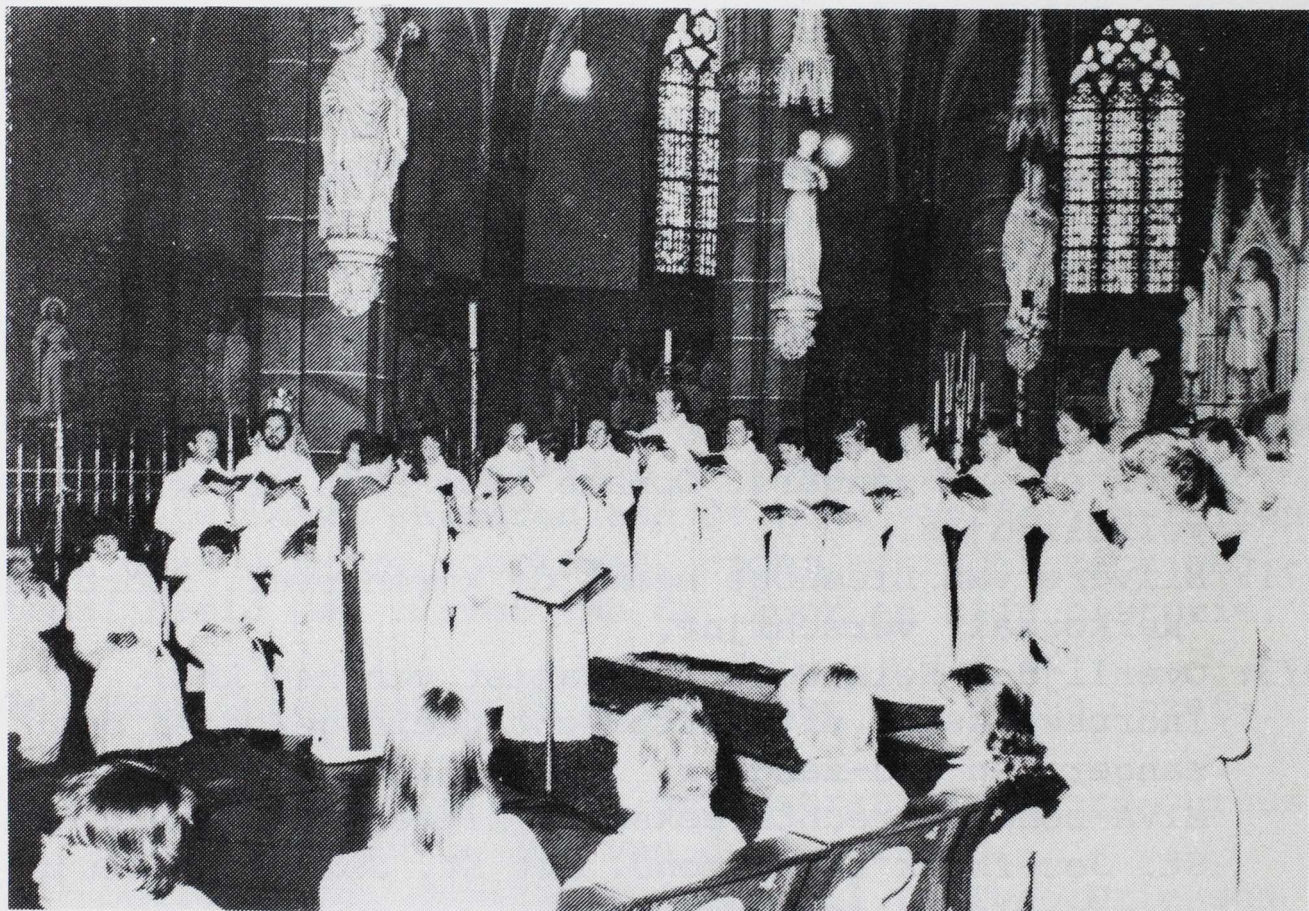
ST. JOZEFZANGERTJES 50 JAAR

Op zaterdag 29 en zondag 30 september vierden de St. Jozefzangertjes uit Helmond hun 50-jarig jubileum. Onder de bezielende leiding van Theo Driessen, en later van resp. Christ Koolen en Silvère van Lieshout, vergaarden zij in de afgelopen jaren tal van successen in binnen- en buitenland, en zorgden zij voor een puntgave uitvoering van het Gregoriaans, waarbij hun leerschool gebaseerd was op de Ward-methode, die op de St. Jozefschool nog steeds wordt gebezigd van de eerste t/m de zesde klas. Het is onmogelijk om in enkele regels de bewogen geschiedenis van dit koor op papier te zetten, maar toch wil ik samen met u even de jubileumuitgave van de Stichting St. Jozefzangertjes erop naslaan, om enkele markante zaken de revue te laten passeren aan de hand van de jaartallen die in deze uitgave voorkomen, opdat eenieder zich een globaal beeld kan vormen van dit koor en zijn historie.

- 1924: Theo Driessen wordt onderwijzer aan de St. Jozefschool.
- 1928: Jos Lennards geeft een demonstratieles Ward-cursus. Theo Driessen is een van de cursisten.
- 1929: Ontstaan St. Jozefzangertjes o.l.v. Theo Driessen en intrede van de Ward-methode op de St. Jozefschool.
- 1930: Theo Driessen wordt tevens dirigent van het heren-koor van de St. Jozefkerk.
- 1932: St. Jozefzangertjes zingen op 1e Paasdag voor de KRO.
- 1935: Mevr. Ward bezoekt de St. Jozefschool en de St. Jozefzangertjes.
- 1938: Pontificale hoogmis in Haarlem met daarna een demonstratie van de Ward-methode door de St. Jozefzangertjes. Mevr. Ward bevindt zich onder de toehorende musici.
- 1940: Ward-methode doorgevoerd in alle klassen op de St. Jozefschool.

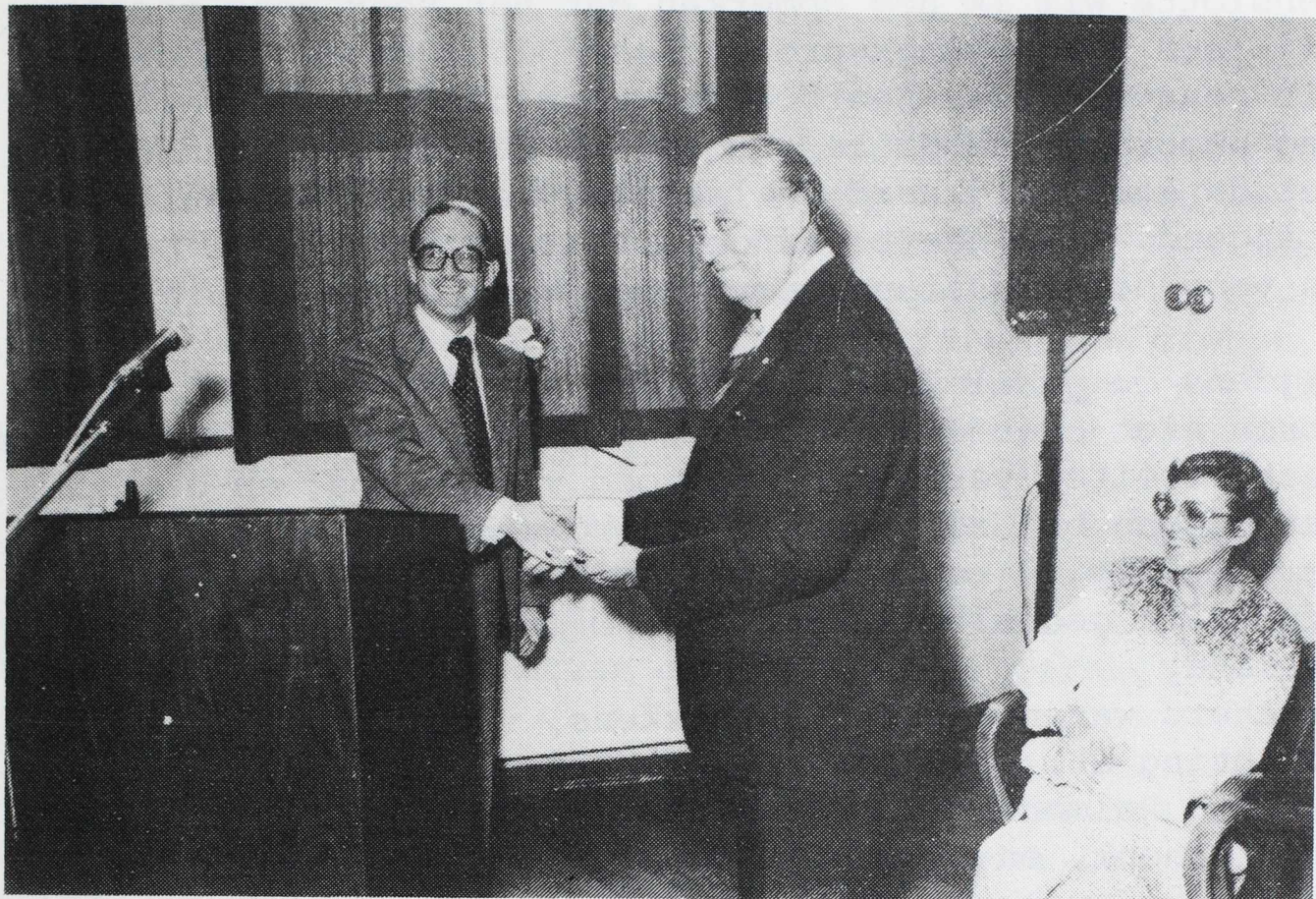
- 1946: Optredens in Maastricht, Luik en.... Parijs, op uitnodiging van het Ministerie van O.K. en W. in het kader van een grote internationale pedagogische tentoonstelling onder auspiciën van de UNESCO.
- 1948: Deelname aan het 'Jugendsingtreffen' te Bern en verzorging van een mis te Nancy.
- 1953: Opening Theo Driessen Instituut aan de Willem-Prinzenstraat te Helmond.
- 1960: Mönchen-Gladbach: uitvoering 'Missa Papae Marcelli' van Palestrina.
- 1961: Concours te Keulen.
- 1963: Grammofoonplaatopname, wisselende gezangen Allerheiligen en de 'Missa l'ami Baudichon' van Josq. des Prés.
- 1966: Theo Driessen 65 jaar.
- 1968: Christ Koolen neemt de koren over van Theo Driessen, die actief koorzanger blijft.
- 1969: St. Jozefzangertjes 40 jaar. Grote reünie van zangers en oud-zangers. Opname twee LP's met kinder- en volksliedjes.
- 1971: Silvère van Lieshout neemt de koren over. Koorblad 'Kerkoraal' verschijnt.
- 1973: Overlijden Hein Houët, organist van het koor. Indrukwekkende uitvaartplechtigheid gezongen door zangers en oud-zangers.
MIVA-zondag: rechtsreeks TV-uitzending vanuit de St. Jozefkerk te Helmond. Het St. Jozefkoor zingt de wisselende gezangen.
- 1974: Uitreiking van de ere-penning van de stad Helmond aan Theo Driessen voor zijn persoonlijke verdiensten voor de Helmondse gemeenschap, vooral op cultureel gebied.
- 1975: Studiereis herenkoor naar Solesmes.
- 1976: Studiereis herenkoor naar Solesmes, Stichting St. Jozefzangertjes komt tot stand.
Najaar 1976: OPRICHTING AMICI CANTUS GREGORIANI, 'KERKORAAL' verandert van koorblad in tijdschrift voor het Gregoriaans.
- 1977: Overlijden Theo Driessen op 7 november. Zijn uitvaart wordt een massale Gregoriaanse gebeurtenis, waaraan door vele zangers en oud-zangers wordt deelgenomen, naast alle familie-leden en vrienden.

1978: Wereldmuziekdag Utrecht (UNESCO). Uitvoering
Gregoriaans Paasspel 'Visitatio Sepulchri'.
1979: Plaatopname herenkoor.
St. Jozefzangertjes 50 jaar.

De heer F. Boudewijns merkt in zijn geschiedschrijvend relaas terecht op dat de St. Jozefzangertjes een boeiende halve eeuw achter zich hebben liggen.

Het pionierswerk in de dertiger-jaren, het hoogtepunt in de veertiger- en vijftiger-jaren, de lichte terugval tussen 1960 en 1971, en de enorme opbloei in de laatste jaren, o.l.v. Silvère van Lieshout, getuige de volgende feiten:

- er worden weer liturgische spelen opgevoerd (zoals 'Visitatio Sepulchri' en 'Officium Pastorum')
- het herenkoor zingt momenteel op zeer hoog niveau Gregoriaans, getuige de recente plaatopname, waarvan u elders in deze 'Kerkoraal' een bespreking aantreft.
- er is een hechte kring van mensen ontstaan rondom het Gregoriaans in de vorm van de 'Amici Cantus Gregoriani', die borg staat voor behoud en cultivering van deze eeuwenoude kerkmuziek.
- de kwaliteit van de polyfonie zit, na een inzinking, weer duidelijk in de lift.
- uitvoering vespers elke eerste zondag van de maand in de St. Jozefkerk te Helmond.
- de Ward-methode wordt door Silvère van Lieshout en Jos Leenen gepropageerd in onderwijskringen via het Ward-Centrum Nederland, gevestigd in het Theo Driessen Instituut te Helmond.
- groeiende belangstelling voor alle geledingen van de Stichting St. Jozefzangertjes onder de kinderen (bijvoorbeeld voor de morrisdansgroep).
- jaarlijks terugkerende kampen, o.a. in Engeland, Denemarken, Frankrijk (Solesmes).

Tenslotte wil ik nog opmerken dat het koor zeer recentelijk een verjongings-proces heeft doorgemaakt zonder dat dit consequenties heeft gehad voor het peil waarop men tegenwoordig pleegt te zingen, en dat de verstandhouding met de geestelijkheid de laatste twee jaar een duidelijk stijgende lijn heeft vertoond, hetgeen van groot belang is voor het functioneren van het koor in de Liturgie.

Tijdens de jubileumviering bleek dat de heren organisatoren niet over één nacht ijs waren gegaan. Alle jubileumfestiviteiten verliepen nagenoeg vlekkeloos, en dat wil wat zeggen bij zo'n druk feestprogramma.

Op zaterdag 29 september om 15.30 uur begon men met het officiële gedeelte in het Theo Driessen Instituut te Helmond.

Sprekers waren de heer H. Bexkens, voorzitter van de Stichting St. Jozefzangertjes, Mr. J. Geukers, burgemeester van Helmond, de heer G. Boudewijns, hoofd van de St. Jozefschool, en Drs. J. Boogaarts, docent en wetenschappelijk medewerker aan het instituut voor muzikwetenschap te Utrecht en docent koordirectie aan het Brabants Conservatorium te Tilburg, oud-leerling van Theo Driessen.

Bij alle sprekers stond slechts één man centraal:

Theo Driessen, die alom geprezen werd om zijn doorzettungsvermogen en zijn trouw aan zijn levenswerk.

Uit handen van de heer Bexkens ontving de burgemeester, Mr. J. Geukers de gouden erepenning van de stad Helmond terug, eens aan Theo Driessen uitgereikt. De erepenning zal een plaats krijgen in het stedelijk museum.

De hele plechtigheid werd muzikaal omlijst door de St. Jozefzangertjes in samenwerking met de Capella Cambiata, het geheel o.l.v. Silvère van Lieshout.

Na het officiële gedeelte kregen de gasten gelegenheid de tentoonstelling te bezichtigen, die in het kader van de jubileumviering was ingericht in een vleugel van het Theo Driessen Instituut, terwijl de morrisdansers buiten hun kunsten toonden aan diegenen die de zon hadden verkozen boven de binnen-activiteiten.

Om 19.00 uur volgde er een gezamenlijke repetitie van zangers en oud-zangers, die zeer druk bezocht werd.

In de mis die daarop volgde maakten meer dan honderdtwintig zangers duidelijk dat zij allen dezelfde leerschool hadden. Een gave uitvoering van de wisselende en vaste

gezangen werd onderbroken door Pierre Beekmans, zelf oud-koorlid, die in zijn preek de essentie van het verhaal heel goed voor iedereen helder kreeg. Velen waren onder de indruk van de manier waarop hij dat deed, en bij velen kwamen de herinneringen uit vervlogen tijden weer naar boven. Pastor Verhoeven, eens kapelaan in de St. Jozefparochie, was celebrant in deze prachtige dienst. Na de dienst kwamen de verhalen los in het Theo Driessen Instituut, waar de reünie tot in de kleine uurtjes werd voortgezet.

Zondag 30 september om 10.00 uur werd in de Lambertuskerk te Helmond de plechtige jubileummis opgedragen door de emiritus pastoor van de St. Jozefparochie L. Boelaars, die terzijde werd gestaan door pastor J. Terhell en pastor N. Koomen.

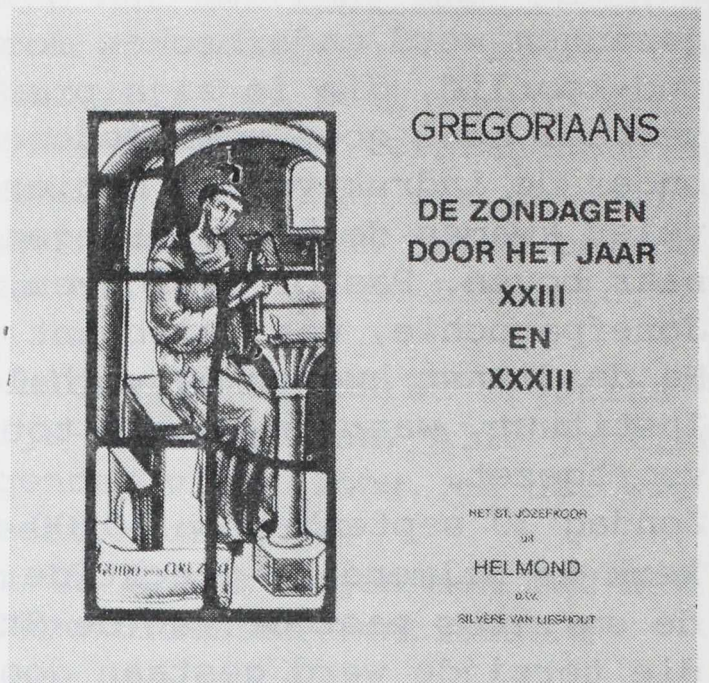
De St. Jozefzangertjes zongen samen met het St. Jozefkoor de 'Missa Dixit Maria' van H.L. Haszler, terwijl het St. Jozefkoor de wisselende gezangen verzorgde. Organist was Jan van de Laar.

Na de mis werd er een borrel gedronken in het Theo Driessen Instituut, waarna de koorleden een etentje werd aangeboden door het feestcomité.

's Avonds vonden de jubileumfestiviteiten een waardig slot in het concert dat gegeven werd door het Vocaal Ensemble van het Brabants Conservatorium o.l.v. Drs. J. Boogaarts in het Theo Driessen Instituut.

Al met al werd het een geweldig feest, en laten we eerlijk zijn, een koor met een geschiedenis achter zich als het St. Jozefkoor, en met zo'n goede toekomstperspectieven, heeft alle reden om feest te vieren. Voor velen heeft de confrontatie met het levenswerk van Theo Driessen een verrijking voor het leven betekend, en velen zullen er nog van kunnen profiteren.

L. van de Laar.

Guido van Arezzo.

glazenier: Max Weiss,
in het bezit van Jos Lennards.

plaatbespreking van twee zondagen door het jaar en enkele andere gezangen.

Deze plaat biedt een rijke verzameling aan liturgische gezangen, n.l.: twee zondagsformulieren, zoals die te vinden zijn in het Graduale Romanum van 1974 en wel de zondagen XXIII en XXXIII, met daaraan toegevoegd bij ieder formulier:

1. een pater noster, als onderdeel van het misordinarium.
2. een vesperhymne, gekozen uit de verschillende mogelijkheden voor de zondagen.
3. preces, die niet direct verband houden met de betreffende zondag.

in deze volgorde lopen we nu de beide kanten van de plaat even door.

Het proprium van een misformulier van een "gewone" zondag bestaat uit de volgende gezangen: introitus-graduale-alleluia-offertorium en communio.

De reden, dat hier in de 23e zondag twee gradualia zijn opgenomen, en in de 33e zondag twee communiones, is de volgende:

De volledige liturgische cyclus bestaat uit een A - B en C jaar. De gezangen worden daarbij aangepast aan de lezingen, die de gedachtengang in een misformulier bepalen.

Bovengenoemd Graduale Romanum geeft dit duidelijk aan. Hier volgt uit, dat het de moeite waard is, om als koor niet alleen muzikaal bezig te zijn met de gezangen, maar de teksten van de betreffende zondag in zijn totaliteit te bestuderen.

De liturgische beleving, die daaruit kan volgen, zal zeker de muzikale uitvoering ten goede komen.

Een goed zicht op de klassieke structuur van de gezangen, heeft zijn consequenties binnen de liturgische viering. De introitus en de communio zijn (evenals het offertorium in vroeger tijden) functionele gezangen. Zij begeleiden nl. een handeling: de intocht van de priester en zijn assistenten en het communiceren van de gelovigen.

Vandaar dat deze gezangen door het aantal psalmverzen, aangepast kunnen worden aan de duur van de handeling.

Hierdoor ontstaat de aloude structuur:

antiphone - psalmvers - antiphone - psalmvers - antiphone } enz.
a - b - a - b - a

Ook de gradualia en alleluia hebben deze zelfde a-b-a-vorm. Met dit verschil, dat het vers nu niet een eenvoudige psalmtoon heeft, maar een rijk versierde, bijna onherkenbare psalmodie. Hebben we dit dóór, dan zullen we ook bij de gradualia, het eerste deel (tot aan de pausa finali's) na het vers nogmaals zingen (a-b-a), zoals ook op de plaat gebeurt.

De keuze van de Pater Noster: tonus B, juich ik persoonlijk erg toe.

Het is een Mozarabisch gezang; d.w.z. een gezang dat zijn authenticiteit als pre-gregoriaans, afkomstig uit een bepaald gebied (Mozarabië) volledig bewaard heeft.

Volledig? Melodisch wel. Eenvoudiger als de consequent volgehouden pentatoniek kan het bijna niet.

Structureel? De platenserie "The history of music in sound"! plaat 3: "Early medieval music up to 1300" laat "het volk" bij iedere pausa major acclameren met

A - men

Een fijne, muzikale wisselzang voor koor en kerk.

De hymne is als onderdeel van alle 'uren' van het officie een strophisch gezang. De vespers is het meest bekende "UUR". We mogen ons gelukkig prijzen, dat het koor van de St. Jozefkerk in Helmond ons maandelijks in staat stelt, de vespers volgens de nieuwe ordo mee te vieren. De data van deze liturgische viering staan in iedere aflevering van dit blad vermeld.

Deze beide hymnus staan in het Benedictijnse Antiphonale volgens de oude ordo en zijn vervolgens opgenomen in een recent uitgekomen zangboek: "Carmina Gregoriana",² dat beschouwd kan worden als een aanvulling op het Graduale Romanum van 1974 in die zin, dat beide boeken samen ongeveer datgene bevatten, wat vroeger te vinden was in het "Liber Usualis", maar dan aangepast aan de eisen van de herziene liturgie.

De preces komen uit een uitgave van Solesmes uit het jaar 1892.

Deze uitgave bestaat uit twee delen, waarvan bedoeld deel heet: "Variae preces ex liturgia tum hodierna tum antiqua".

Kant 1 van de plaat geeft preces uit de gallische liturgie en kant 2 uit de gotische liturgie. Ze zijn niet op de eerste plaats om hun praktische bruikbaarheid opgenomen, maar ze zijn vastgelegd omdat ze muzikaal zo de moeite waard zijn, en wat betreft de tekst: oeroude beden, die om die reden nooit lijden aan tijdgebondenheid, maar altijd hun waarde behouden.

Er ligt nog zoveel mooie muziek ongebruikt in de kast!

Het is steeds verrassend om het St. Jozefkoor te horen zingen. De fijnzinnige en devote, maar tevens zeer bezielde aanpak van de gezangen, die kenmerkend is voor de dirigent, Silvère van Lieshout, roepen een liturgische gebedssfeer op die weldadig is.

De melodische lijn en ritmische structuur, waaraan het gezang zijn spanning ontleent, worden meestal zeer goed volgehouden, al zou de manier waarop, het volkomen legato zingen, misschien nog geperfectioneerd kunnen worden.

Ook blijkt het soms moeilijk te zijn de spanning vast te houden in een overwegend thesis-gedeelte, en heb ik soms het gevoel dat de zangers dáár de hand van de dirigent ontglippen.

Al met al, een aanwinst voor de gregoriaanse discotheek, zowel liturgisch instruerend als muzikaal bezielend.

M.L. Egbers.

1) His Masters Voice.

2) samenstellers: C.H. Schonk

B.H.J. van Schooneveld

cartores van de St. Laurentiuskerk
te Rotterdam.

uitgeverij : Benedictijnen van Vaals.

INFORMATIEAVOND OISTERWIJK

Als vervolg van onze cursus Gregoriaans die gegeven werd bij de zusters van de Catharineberg Poirtersstr.3, Oisterwijk van Januari tot Juni 1978 was er op donderdag 10 mei l.l. 'n informatieavond georganiseerd door de Heer W.H. van den Engel. De avond kwam tot stand in samenwerking met Zr. Marie-Louise Egbers, onze cursusleidster en met de "Amici Cantus Gregoriani" en het St. Jozefkoor te Helmond.

't Was fijn elkaar terug te zien en weer op te halen -voor sommigen erg diep - van wat we toen geleerd hebben. Een van de leden van 't St. Jozefkoor liet ons, ter ondersteuning van de les van Zr. Marie-Louise en Silvère van Lieshout horen hoe 't gregoriaans moet en kan gezongen worden. Na de pauze kregen we 'n praktische les door het instuderen van de gezangen van de Pinkster liturgie.

Als er behoefte aan is - en die is er vooral wat de praktijk van het zingen betreft, zal geprobeerd worden in de toekomst meer van deze avonden te organiseren, b.v. om de 2 maanden of 6 weken.

Dan zouden we graag gericht op feesten, zoals b.v. Allerheiligen, Kerstmis, of andere, oefenen.

Daar zal wat theorie door verweven kunnen worden, maar de grootste vraag is naar 't goed leren zingen van het gregoriaans in de praktijk.

't Was 'n goede en leerzame avond. Veel dank aan Zr. Marie-Louise en aan allen die er aan meewerkten.

E. Jacinte Claassen.

"Cursus Gregoriaans", las ik in Overweg, het blad van het bisdom Breda. Geïnteresseerd keek ik verder; een cursus voor gevorderden, te geven in 's-Hertogenbosch. Allerlei aspecten van het Gregoriaans en de uitvoering daarvan zouden aan de orde komen; voor enkele onderdelen waren zelfs specialisten aangetrokken. Nou, dat leek me wel wat. O, ik kon nog inlichtingen vragen ook. Even Dorst bellen. Zuster Egbers aan de lijn. Ja, de cursus was voor alle leeftijden en niet alleen voor actieve koorleden.

En dus bestelde ik in Vaals het nieuwe Graduale Romanum. Met dat boek en wat aantekenpapier reed ik over de rustige Maasroute naar Den Bosch, zwaaide even naar mijn geboorteplaats in het voorbijgaan en kwam ruimschoots op tijd bij het lesgebouw aan. Onbewust stopte ik er vlak voor. Op het trottoir stond een dame met een enigszins wanhopige blik in haar ogen temidden van een aantal boeken, die er onmiskenbaar gregoriaans uit zagen. Natuurlijk kon dat niemand anders zijn dan zuster Marie-Louise Egbers. Het vermoeden bleek juist. Ze had wat problemen met het binnengaan van het gebouw, niet, doordat ze zo'n grote stapel Antiphonales bij zich had, maar doordat de conciërge, een overigens uiterst betrouwbaar en nauwgezet man, er niet was, ondanks zijn stellige belofte er wel te zullen zijn. Zuster ging op zoek, terwijl ik de wacht bij de boeken betrok. Niet lang daarna konden we door de geopende deur naar binnen. Goed half acht kon de les een aanvang nemen.

Toch wel merkwaardig, die eerste lessen. Ik had voor mezelf de kennis die ik ruim twintig jaar tevoren bij Ward had opgedaan, naar mijn mening goed bewaard. Dat bleek ook wel, maar wat was er veel weggezonden in de diepte van het geheugen. Bovendien waren de opvattingen omtrent uitvoering ook wel wat gewijzigd. De les is zowel theoretisch als praktisch, wat erg prettig is, temeer omdat theorie en praktijk met elkaar vermengd worden, wat aan de lessen een zekere vlotheid geeft. Het is een actieve cursus: zitten en opstaan, schrijven, tacteren, opzoeken. Telkens wordt je aandacht op iets in de muziek gevestigd.

De aandacht blijft gespannen. Ook bij het dirigeren, nee, dat heet chironomie aangeven. Dat moet soepel gebeuren: De palm van je hand moet naar beneden gericht blijven, je arm mag niet hoekig bewegen, cirkels maken, rechtop staan, goed ademen, en vooral op tijd beginnen. Stuwend zingen, arsis - thesis, arsis - thesis. We leren het wel.

In elk geval blijkt, dat de cursus tot nu toe prettig verloopt; het aantal deelnemers is zelfs groter geworden. Sommigen moeten flinke afstanden afleggen om de lesplaats te bereiken; vanuit de Achterhoek komen enthousiastellingen zelfs, iedere vrijdagavond. Het is een prettige avond, waarop je je inspannend kunt ontspannen: Gaudete, iterum dico, gaudete.

Voorlopig zijn we nog wel wat krampachtig bezig, we moeten immers bij het beoefenen van de praktijk aan zoveel dingen tegelijk denken. De verrijkte theoretische kennis zal in de toekomst toch wel een grote steun blijken. Als we de problemen onder de knie hebben, zullen we des te meer genieten van de schoonheid van het Gregoriaans. Misschien kunnen we zo ook meewerken aan het behoud van het Gregoriaans voor een grotere kring dan nu het geval is.

We zien weer uit naar de volgende vrijdagavond.

Wim Mahieu.

RONDOM GREGORIAANS

Jaren geleden al kon men alom de slagzin horen: "Er valt een hernieuwde belangstelling te bespeuren voor het Gregoriaans.

Dit sloeg toen mijns inziens vooral op een interesse van cultuur-historische aard. De Gregoriaanse platen vlogen als het ware van de toonbank.

Het eerste signaal van een, tot dan toe helaas buitenkerkelijke, opleving.

Het besef groeide, bij musicologen, bij koren en dirigenten dat de zo luid bejubelde pluriformiteit in de Kerk na Vaticanum II tot resultaat had dat de intense ingetogen, door de eeuwen heen in groot geloof gecomponeerde en geselecteerde melodieën van het Gregoriaans zouden verdwijnen. En dát dan omwille van muziekliteratuur die iemand onlangs nog in een spontaan gesprek typeerde als "van de Gruyter en Albert Heijn". Hier werd bedoeld de wegwerpliederen uit de eerste jaren na Vaticanum II, die doorgaans nog steeds in de parochies worden gebruikt.

Gelukkig is dat niet het enige genre wat de Kerk is binnengedrongen. Er zijn echt wel goede Nederlandstalige liederen en missen voor Liturgisch gebruik.

Toch lijkt het alsof er in de Liturgie een muzikaal vacuüm is ontstaan. Het is als een harttransplantatie. Na de operatie functioneert alles, maar het blijft uitkijken. De vernieuwing van de Liturgie op muzikaal terrein is een enorme ingreep geweest, waarvan misschien niemand, ook niet de geestelijkheid, de gevolgen nu al kan overzien. Echter de patiënt komt bij van de verdoving en ziet wat er is aangericht. De leken zelf zetten opnieuw de schijnwerpers op ons West-Europees Kerkelijk cultuurgoed: het Gregoriaans.

Nu in 1979, zijn we zover dat wat bij velen als een idee begon, gestalte gaat krijgen.

De hernieuwde belangstelling voor het Gregoriaans moet in goede banen worden geleid om de zaak effectief aan te kunnen pakken.

In dit licht moet U onderstaand verslag van een bespreking met een aantal belangstellenden zien.

Typerend is het dat een bij uitstek niet kerkelijk gebonden instantie de Jr. Jacob van Eyckstichting dit ter hand neemt.

Verslag van het "ronde-tafelgesprek" m.b.t. het Gregoriaans, gehouden op 19 mei 1979 in restaurant Vredenburg te Utrecht.

Om half elf opent Pascal Rijnders de vergadering en heet iedereen van harte welkom namens de Stichting Jr. Jacob van Eyck. Hij betreurt het, dat de heren Vranken en Vernooy (Gregoriusvereniging) niet aanwezig kunnen zijn.

In een korte inleiding schets de voorzitter:

1. De doelstellingen van de Stichting Jr. Jacob van Eyck die zich vooral bezig houdt met de promotie van Oude Muziek en de plaats die deze stichting inneemt in de Stichting COMU waarvan verder deel uitmaken de Stichting De Nederlandse Bachvereniging, De Nederlandse Haendelvereniging, Stichting Nederlands Vocaal Ensemble, Stichting Collegium Vocale.
2. De situatie waarin het Gregoriaans zich thans in Nederland bevindt.
3. Wat de Stichting Jr. Jacob van Eyck de laatste jaren gedaan heeft ten aanzien van de problematiek rond het Gregoriaans, o.a.: Cursussen georganiseerd, instructieplaat uitgegeven, gesprekken gevoerd met de St. Gregoriusvereniging, mgr. Bluysen en Kardinaal Willebrands. Een programma gemaakt voor de wereldmuziekdag van de UNESCO, die in het teken stond van het Gregoriaans.

Het stichtingsbestuur is er zich van bewust, dat deze activiteiten "een druppel op de gloeiende plaat" waren en wil nu de zaak op een landelijk en zo breed mogelijk niveau aanpakken.

Pascal Rijnders stelt voor om in twee fasen te vergaderen.

I Inventariseren.

II Plannen en suggesties voor de toekomst.

----- Tijdens de vergadering liepen deze fasen dooreen.

Voor de duidelijkheid leek het mij beter dit verslag in twee fasen te splitsen-----

I. Inventarisatie:

a. Enquête.

Om te inventariseren wat er in Nederland op het ogenblik aan Gregoriaans wordt gedaan, wordt het voorstel geopperd een enquête te houden.

De heer Bornewasser wijst in dit verband op de reeds eerder gehouden enquête door de Katholieke Dirigenten en Organisten Vereniging. De uitslag van deze enquête was niet negatief, maar werd negen jaar geleden gehouden.

Pater Wesseling zegt, later in de vergadering, dat de diocesane raden en ook het KASKI over voldoende gegevens beschikken. We zouden bij bovengenoemde instanties informaties kunnen inwinnen.

Een enquête lijkt op het ogenblik nog niet nodig.

b. Opleiding Pastores.

Het geringe aantal toekomstige Pastores, onder de Nederlandse theologiestudenten, ontvangt geen opleiding in het Gregoriaans, terwijl dit wel een voorschrift is (Constitutie voor de Liturgie Vaticanum II). Het seminarie te Rolduc vormt hierop een uitzondering.

c. Opleiding dirigenten en organisten.

De heer Kuipers zegt, dat op het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek Nederlandstalige muziek en Gregoriaans wordt gedoceerd. De afgestudeerde dirigent kent zijn Gregoriaans, maar het aantal afgestudeerde dirigenten is te gering om heel Nederland van deskundigen te kunnen voorzien.

Conservatoriumleraren, onder de aanwezigen, zijn van mening, dat de student een drempel moet overwinnen naar het Gregoriaans. Vaak kan de afgestudeerde dirigent zijn Gregoriaans niet kwijt.

In Amsterdam wordt gestart met een kerkmuziekopleiding van drie jaar, waarin een uur per week Gregoriaans wordt gedoceerd.

De Gregoriusvereniging houdt nog steeds de examens voor amateurdirigenten. (Ook de Federatie van Nederlandse Zangersbonden leidt amateurdirigenten op, waar weinig of niets aan Gregoriaans wordt gedaan).

--- Men is het er overeens, dat het Gregoriaans niet alleen om esthetische- en historische redenen BEWAARD moet blijven, maar vooral om zijn functie binnen de Rooms Katholieke Liturgie.

Volgens Pater Wesseling zullen we ook niet als spijtop-tanten terug moeten blikken naar hoe het vroeger was, maar we zullen het Gregoriaans en de beoefenaars daarvan een nieuwe impuls moeten geven, met inachtneming van de nieuwe Liturgische voorschriften.---

II. Plannen en suggesties voor de toekomst.

- a. Het organiseren van cursussen, begeleid door een grootscheepse landelijke publiciteit, gericht op:
 - 1. Koorzangers.
 - 2. Dirigenten.
 - 3. Pastores.

We moeten vooral proberen jongeren te interesseren. Op deze cursussen zal ook Liturgie gedoceerd moeten worden.

- b. De heer Boogaarts heeft veel ervaring met zijn reizende schola en wijst op de praktische- en organisatorische problematiek hiervan. De voorzitter vindt het toch de moeite van het proberen waard.

- c. Haarden.

Bestaande plaatsen, waar nog volop Gregoriaans gezongen wordt zou men steun moeten verlenen. De heer Valkestijn noemt dit haarden, waar geïnteresseerden naar toe gaan en van waaruit gepropageerd kan worden. Bij deze haarden zouden dan, volgens de heer Boogaarts, de cursussen gegeven moeten worden. Pastores, die hart voor deze zaak hebben zouden er bij aan getrokken moeten worden, zo ook onderwijzers, kerkbesturen en Liturgische werkgroepen.

d. Vriendenkring.

Er zou een vriendenkring kunnen worden opgericht met betalende leden.

e. Bulletin.

We zullen een onderzoek moeten doen naar de noodzakelijkheid van het uitgeven van een informatie/publicatie bulletin. Eventueel bundelen van reeds bestaande bladen en bulletins.

Publiceren via het Gregoriusblad.

f. Werkgroep.

De heer Lennards dringt aan op het formeren van een werkgroep, die zijn informaties ook uit het buitenland moet halen. Deze werkgroep moet dan in de nabije toekomst met een concreet en groots opgezet plan voor de dag komen.

De werkgroep zou, volgens de voorzitter, steun moeten krijgen van de vier volgende instellingen:

1. De Gregoriusvereniging.
2. De Vereniging voor Latijnse Liturgie.
3. Het Lennards Instituut.
4. De Stichting Jr. Jacob van Eyck.

In een volgende bijeenkomst zal deze werkgroep in het leven worden geroepen.

g. De heer Rijnders zegt toe, dat de Stichting Jr. Jacob van Eyck enige materiële- en organisatorische steun kan verlenen.

Pater Wesseling attendeert de aanwezigen op de komende studiedagen van de Gregoriusvereniging, die in het teken van het Gregoriaans zullen staan.

Bij de St. Paulusabdij wordt een nieuw studieboek uitgegeven: "Basiscursus Gregoriaans" van Cardine.

De heer Fischer zegt toe nog enkele gedachten op papier te zullen zetten, die dan door de stichting rond gestuurd zullen worden.

De voorzitter merkt op, dat de komende wereldmuziekdag van de UNESCO ook weer in het teken van het Gregoriaans komt te staan.

Voorts wijst hij op de onlangs uitgegeven "Carmina Gregoriana", die verkrijgbaar is bij de heer Schonk, Mariniersweg 3c, Rotterdam.

--- Tot slot dankt de voorzitter iedereen voor zijn inbreng en stelt dat hij eventuele schriftelijke suggesties of plannen van de aanwezigen graag tegemoet ziet en deze dan zal vermenigvuldigen en rondsturen.

Utrecht, 8 juni 1979.

Na lezing van bovenstaand verslag zal duidelijk zijn dat de A.C.G. in de punten II a en c tot en met e voorziet. Het zou daarom toe te juichen zijn als bij de volgende bespreking op 1 december a.s. te Utrecht de vergadering zich nader beraadde over eventuele inpassing van de A.C.G. in een grotere structuur.

Immers in deze tijd geniet het de voorkeur niet van bovenaf verplichtingen op te leggen, b.v. via conservatoria of andere opleidingen, maar op basis van vrijwilligheid werken in een parochiegemeenschap of elders.

Deze inzet van de mensen in het veld zal de pijler moeten zijn waarop het streven naar een optimaal Gregoriaans in Nederland steunt.

S.v.Lieshout.

GREGORIAANS GEZONGEN TE:

Helmond, Sint Jozefkerk:

Elke zondag Hoogmis,

aanvang: 10.00 uur.

Elke eerste zondag van de maand Vespers,

aanvang: 18.30 uur.

Mamelis (Vaals), Abdij St. Benedictusberg:

Elke dag: 5.00 uur: metten en lauden

7.30 uur: priem

9.30 uur: terts en hoogmis

12.15 uur: sext

14.00 uur: noon

17.00 uur: vespers

20.30 uur: completen

LIBER CANTUALIS:

Wij maken u er op attent, dat het Liber Cantualis voor geïnteresseerden te koop is. De prijs bedraagt f. 6.--. Diegenen onder u die van dit aanbod gebruik willen maken, kunnen hun bestelling plaatsen bij het Ward Centrum Nederland, Willem Prinzenstraat 43, 5701 BC Helmond. Op hetzelfde adres kunt u ook telefonisch uw bestelling opgeven onder telefoonnummer 04920-45597.

GRADUALE TRIPLEX:

Sinds kort is er een uitgebreide versie van het "Graduel Neumé" in omloop, die de naam "Graduale Triplex" heeft meegekregen.

Deze nieuwe uitgave poogt een naslagwerk te zijn voor koordirigenten en anderen die geïnteresseerd zijn in de originele handschriften, in dit geval die van Laon en Einsiedeln.

CURSUS GREGORIAANS:

Ook in 1980 zal er in het Theo Driessen Instituut te Helmond een cursus Gregoriaans gegeven worden. Uw docent heet Silvère van Lieshout, en het ligt in de bedoeling dat de cursus in april van start gaat, en acht dinsdagavonden zal beslaan. Vanzelfsprekend kunt u in Kerkoraal t.z.t. de exacte gegevens tegemoet zien.

JUBILEUMUITGAVE STICHTING ST. JOZEFZANGERTJES:

Eenieder die belangstelling heeft voor het werk van Theo Driessen en de geschiedenis van de St. Jozefzangertjes, kan zich wenden tot de heer G. Koppenens, Burg. van Houtlaan 32, Helmond, tel. 04920-38571.

GRAMMOFOONPLAATUITGAVE ST. JOZEFKOOR:

Zoals u in deze Kerkoraal kunt lezen, heeft het St. Jozefkoor uit Helmond een LP uitgebracht met daarop resp. de 23e en 33e zondag door het jaar. Het is een zeer fraaie opname geworden, en natuurlijk willen wij de leden van de "Amici Cantus Gregoriani" in de gelegenheid stellen in het bezit te komen van deze plaat, die voor f. 18,90 uw eigendom wordt. U kunt uw bestelling plaatsen bij de 'Stichting St. Jozefzangertjes', per adres de heer H. Bexkens, Witte de Withstraat 38, Helmond, tel. 04920-39600.

CONCERT ST. LAMBERTUSKERK HELMOND

Op 10 nov. a.s. organiseert de K.N.V.T. (Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaarsvereniging) een concert in de St. Lambertuskerk te Helmond.

Op het programma staat vermeld:

10.45 uur: Gregoriaans concert m.m.v. de St. Jozefzangertjes o.l.v. S. v. Lieshout, en de organist G. Dekker.

11.30 uur: Lezing door S. v. Lieshout over Gregoriaans in verleden, heden en toekomst.

15.00 uur: Concert door het Stedelijk Helmonds Concertkoor o.l.v. R. de Kroon.

WARD CENTRUM NEDERLAND

MUZIEK-PEDAGOGISCH INSTITUUT

VERZORGT

KURSUSSEN IN HET KADER VAN DE WARD-OPLEIDING

KURSUSSEN GREGORIAANS VOOR KOORZANGERS EN
DIRIGENTEN

EEN GRATIS "INFORMATIE-BULLETIN"

Inlichtingen bij

Ward Centrum Nederland
Willem Prinzenstraat 43
5701 BC Helmond
Tel. 04920 - 45597

